

ترجمہ مستون ادبی - اسلامی

دکتر عباس اسلامی راسخ

دکتر امید طباطبائی

محمود اردو داری

سرشناسه	طباطبائی، سیدامید، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	ترجمه متون ادبی - اسلامی = The study of literary - Islamic texts translation / امید
مشخصات نشر	طباطبائی، عباس اسلامی راسخ، محمود اردودری.
مشخصات ظاهری	نجف آباد: دانشگاه آزاد اسلامی (نجف آباد)، ۱۳۹۰.
شابک	۱۵۱ ص.
یادداشت	ISBN: 978-964-223-512-4
موضوع	کتابنامه: ص. ۱۵۱.
موضوع	قرآن -- ترجمه -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	زبان انگلیسی -- کتاب‌های قرآنت -- ادبیات فارسی
موضوع	زبان انگلیسی -- کتاب‌های قرآنت -- قرآن
موضوع	فارسی -- ترجمه به انگلیسی
موضوع	اصیات فارسی -- ترجمه شده به انگلیسی
شماره افزوده	اسلامی راسخ، عباس، ۱۳۳۴ -
شماره افزوده	اردودری، محمود، ۱۳۶۳ -
شماره افزوده	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نجف‌آباد
رده بندی دیویی	۱۳۹۰ / ۷۲ / ۱۲۷ / PE
رده بندی کنگره	۴۲۸/۶۴-۲۴۸۱
شماره کتابشناسی ملی	۲۴۱۳۱۷۹

ترجمه متون ادبی - اسلامی

تألیف:	دکتر امید طباطبائی، دکتر عباس اسلامی راسخ، محمود اردودری
ناشر:	دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد
تاریخ نشر:	۱۳۹۰
شمارگان:	۲۰۰۰ جلد
تعداد صفحات:	۱۷۶ صفحه
لیتوگرافی:	آسمان
چاپ:	هشت بهشت
صحافی:	امین
ناظر فنی:	سیدمحسن کاظمی
قیمت:	۳۲۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۲۲۳-۵۱۲-۴

نشانی: نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، معاونت پژوهشی، مرکز انتشارات، تلفن: ۰۳۳۱-۲۲۹۱۱۱۰

حق چاپ و هرگونه کپی‌برداری برای ناشر محفوظ است. www.iaun.ac.ir

ہوا المحبوب

اہمیت کتاب و کتابت و شایان حضرات بشر و پھنکاران راہ راہلانی و جست و خیز آن شکات و کشايش
افتخاری تار و علمی و سکون افروزان شداد و امری بدیعی است، نوشتار و نشر علم موجب روشن شدن افکار و از ناچیز تحقیقات
تجربیات و مرستہ ہائی تخصص بر رشتہ دانشگاہی می شود و نقش پر دایمی اور در دنیو معہ و رشد جانبدار ایضاً می کند بشر
علمی و حسب مکرر و دقت ایست علمی علی بدفند تر شدہ، شاکت و تبادل علمی میان مراکز علمی و صنعتی میں از پیش
تقویت کردہ و علمی اصحاب علم و دانش نیز فرصت تضارب آراء و افکار را ایجاد می نماید.

نیاز روز افزون چاپ و نشر علمی و مختلف مرتبہ بارسان و فنی شاری و بنیان یک کتاب ایجاب می کند تا استادان
محققان و دانشگاہی و نشر تجارب و یافته های تحقیقاتی و علمی و خویش در عرصہ تحقیقی و پروازند و مرزهای دانش بکتاب
و مبدعیت امور یک کتاب از کردہ آوردن و سلسلہ نوشتار و ساماندهی تا آراستہ شدن بریو طرح انتشار سہل تر امور
موارد و کما کوئی است کہ این امور را مؤلف محترم و دیگران این جانب ادا و انتشارات سہل و سادہ تر پیشی با تلاش
شبانہ روزی با انجام رساندہ اند، امید آن داریم با دایم بخوانان و اسنان و ان دلم با طالعین و علمی کا ستی می آن را
یاد آور می کنند تا ان شاء اللہ در چاپ بعد اصلاح کردہ.

تجارب و راست و کپرنیان بناچار شش بود بیان

و پایان آرزوی این کتاب حاضر مورد استفادہ و انجمنیان است و ان فرخندگان و دیگران را خاصاً ایران اسلامی
توا کیرد لازم می انم از قلمی دست اندر کاران تولید این اثر علمی سپاسگزاری نمایم.

دکتر سید محمد امیری

رئیس دانشکادہ آزاد اسلامی اہل سنت آباد

فهرست

پیشگفتار	۹
تلمیح در گلستان سعدی	۱۱
تلمیح در دیوان حافظ	۳۹
رَبَّنَا	۵۵
رَبِّ	۸۷
سوره‌هایی از قرآن کریم	۱۰۵
تمرین‌های پژوهشی	۱۳۵
تمرین‌های تحلیلی	۱۴۷
تمرین‌های تکمیلی	۱۵۱
فهرست واژگان	۱۵۹
منابع	۱۷۱

پیشگفتار

کتاب حاضر به عنوان کتاب درسی برای واحدهای «ترجمه‌ی متون ادبی-اسلامی» و «بررسی آثار ترجمه شده اسلامی ۱ و ۲ دوره کارشناسی رشته مترجمی زبان انگلیسی تهیه و تدوین شده است. به علاوه، کتاب می‌تواند برای مشتاقان مطالعات ادبی-اسلامی نیز بسیار مفید باشد.

فصل‌های اول و دوم کتاب به بررسی عملی عبارت‌های تلمیحی در گلستان سعدی و دیوان حافظ می‌پردازد.

مترجمان و نظریه پردازان ترجمه، شناخت اطلاعات ضمنی موجود در متن مبدأ را از جمله موانع عمده بر سر راه مترجمان می‌دانند. زیرا خواننده‌ی ترجمه و یا حتی مترجم خود نیز ممکن است آشنایی کامل با فرهنگ مبدأ نداشته باشد. باید به یاد داشت که «تلمیح» به عنوان عنصری فرهنگی محور، معمولاً در بردارنده‌ی رشته‌ای از اطلاعات ضمنی است که انتقال آنها به شیوه‌ای مؤثر از زبان مبدأ به مقصد چالش اصلی مترجم است.

آبرامز (۱۹۹۳:۲۳) بینامتنیت (intertextuality) را به معنای وابستگی یک متن به متن دیگر می‌داند و معتقد است نقل قول (citation)، همگون سازی (assimilation) و تلمیح (allusion) از ابعاد آن به شمار می‌روند. از آنجا که تأکید دو فصل نخست کتاب حاضر بر تلمیح است، نخست به ارائه تعاریف این مفهوم می‌پردازیم. ویلرز (۱۹۷۹:۳) تلمیح را عبارت عام برای نقل قول‌ها یا ارجاع‌ها تعریف می‌کند و بلدیک (۱۹۹۰:۶) بر آن است که تلمیح «اشاره‌ی گذرا و یا غیر مستقیم به برخی وقایع، اشخاص، اماکن و یا آثار هنری است». لیهال (۱۹۹۷:۴۳) تلمیح را به دو دسته «تلمیح اسامی خاص» و «تلمیح عبارات کلیدی» تقسیم می‌کند. در این کتاب دسته‌ی دوم تلمیحات در گلستان سعدی و دیوان حافظ بررسی خواهد شد.

در دو فصل بعد، آیاتی از قرآن کریم را که با «ربنا» و «رب» آغاز شده‌اند، همراه با پنج ترجمه‌ی انگلیسی گردآوری کرده‌ایم. در فصل بعد، سوره‌هایی از قرآن کریم همراه با سه ترجمه ذکر گردیده است. یقیناً تنوع در ترجمه‌ی آیات قرآن، برای دانشجویان عزیز امکان مقایسه‌ای نسبتاً جامع را فراهم خواهد آورد. تبادل نظر درباره‌ی معادل‌های انتخاب شده توسط هر مترجم نیز مبحث اصلی کلاس را تشکیل خواهد داد. علاوه بر این مباحثات، تمرین‌های متنوعی در سه فصل پایانی کتاب گنجانده شده است که شامل: (۱) تمرین‌های پژوهشی (۲) تحلیلی و (۳) تکمیلی می‌شود.

ضرورت تألیف کتاب حاضر را در نکات زیر خلاصه می‌کنیم:

۱) خلاصه کتابی مناسب برای تدریس «ترجمه متون ادبی-اسلامی» دوره کاردانی به کارشناسی مترجمی زبان انگلیسی. کتاب‌های موجود، یا بر روی جنبه‌ی «ادبی» و یا تنها بر روی جنبه‌ی «اسلامی» تأکید دارند؛ ولی دو فصل آغازین این کتاب، با موضوع «تلمیح»، در آن واحد به هر دو جنبه «ادبی» و «اسلامی» پرداخته است.

۲) عدم تمرکز کتاب‌های موجود بر روی بخش‌های خاص متون مذهبی و در نتیجه، پراکندگی بیش از حد در ارائه مطالب. از این رو، در فصل‌های سوم و چهارم کتاب حاضر تمرکز بر روی موضوع بسیار عمیق و جذاب «مناجات با پروردگار» در آیاتی است که با «ربّنا» و «رب» آغاز می‌شود و به سبب کاربرد این آیات ویژه در نمازهای یومیّه و دعاها، این فصل به شدت مورد علاقه‌ی دانشجویان بوده و بسیار مفید می‌باشد.

۳) عدم مقایسه‌ی ترجمه‌های مختلف (بیش از دو یا سه ترجمه) در کتاب‌های موجود و به تبع آن محروم ماندن دانشجویان از آشنایی با سادله‌های متنوع‌تر برای واژگان و اصطلاحات مذهبی و بررسی دقیق‌تر و ارائه‌ی تحلیل‌های جامع‌تر از ترجمه‌های قرآن کریم. از آنجا که یکی از راه‌های یادگیری ترجمه متون اسلامی، بررسی آثار ترجمه شده و تحلیل موشکافانه‌ی این آثار ارزشمند است، تمام فصل‌های کتاب، به ویژه فصل آخر، به ارائه‌ی ترجمه‌هایی از مترجمین گوناگون (انگلیسی زبان یا عرب زبان) پرداخته است. ارائه‌ی چند ترجمه برای یک آیه در جامعیت بحث روی جزئیات مسائل ترجمه بسیار ضروری می‌نماید.

لذا کتاب حاضر، در مقایسه با کتاب‌های موجود، مجال انجام مباحثات و تحلیلات جامع‌تری را برای دانشجویان فراهم خواهد آورد، و با این کار، یکی از اهداف عمده‌ی ترجمه برآورده خواهد شد، زیرا به عقیده‌ی مترجم و نظریه پرداز بزرگ ترجمه، پیتر نیومارک (۱۹۸۸)، «ترجمه برای مباحثه است».

امید است تألیف این مجموعه گامی در جهت علاقه مندی بیشتر محققان در زمینه‌ی گسترش مطالعات ادبی-اسلامی در نظر گرفته شود.

در چاپ اول، کتاب حاضر عاری از خطا نیست. مؤلفان نظرات سازنده را با منت برده می‌نهند.